Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Asiantuntijalausunto

Maaseutuylitarkastaja Marianne Selkäinaho
Neuvotteleva virkamies Sanna Sihvola

21.9.2021

VN/589/2021
VN/589/2021-MMM-49

E 95/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta - Vahvat, verkottuneet, selviytymiskykyiset ja vauraat maaseutualueet

1. Käsittelyvaihe, keskeinen sisältö ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta (COM(2021) 345 final) 30.6.2021.

Komission tiedonannossa on tunnistettu maaseutualueiden kohtaamat haasteet ja huolenaiheet sekä korostettu joitakin lupaavimpia mahdollisuuksia, joita näillä alueilla on. Ennakoinnin ja kansalaisten ja muiden maaseutualueiden toimijoiden kanssa käytyjen laajojen kuulemisten perusteella tiedonannossa ehdotetaan maaseutusopimusta ja maaseutua koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa, joiden tarkoituksena on tehdä EU:n maaseutualueista vahvempia, kytkeytyneempiä, kestävämpiä ja vauraampia.

Tiedonannon ydin on maaseutuvisio vuoteen 2040. Tiedonannossa esitetään myös EU:n maaseutualueiden toimintasuunnitelma (*engl. EU rural action plan*) ja siihen kuuluvat lippulaiva-aloitteet, joiden avulla vision toteutumista tullaan seuraamaan.

Uudistettu yhteinen maatalouspolitiikka ja erityisesti sen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) on tiedonannon mukaan yksi tärkeimmistä EU:n maaseutualueiden rahoituslähteistä. Sillä edistetään älykästä, sopeutumiskykyistä ja monipuolista maatalousalaa, tehostetaan ympäristönsuojelua ja ilmastotoimia sekä vahvistetaan maaseutualueiden sosioekonomista rakennetta. Koheesiopolitiikka on toinen tärkeä maaseutualueiden tuen lähde, jolla edistetään ja tuetaan jäsenvaltioiden ja alueiden yhdenmukaista kokonaiskehitystä.

Slovenian puheenjohtajakauden epävirallinen maatalousministerikokous ”Keskustelun vahvistaminen kaupunki- ja maaseutualueiden välillä” (”Strengtheting the dialogue between urban and rural areas”) perustui pitkälti komission maaseutuvisioon. Ministerikokous järjestettiin Sloveniassa 5.-7.9.2021.

Maaseutuvisiosta laadittaneen neuvoston päätelmät, mutta puheenjohtajavaltio Slovenialta odotetaan asiasta vielä lisätietoja.

2. Suomen kannan pääkohdat

Suomi pitää tervetulleena ja erittäin kannatettavana komission tiedonantoa EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta. Suomi pitää tärkeänä, että maaseutualueiden kehittäminen on korkealla EU:n agendalla ja näkee komission tapaan maaseutualueet aktiivisina toimijoina EU:n vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	29 516 001 35 829 516 001		kirjaamo@mmm.fi

Visio on monin osin linjassa vuonna 2021 maaseutupolitiikan neuvoston johdolla laaditun Suomen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman *Ajassa uudistuva maaseutu. Maaseutupoliittinen kokonaisohjelma vuosille 2021-2027* kanssa. Kansallisen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman linjausten mukaisesti Suomi katsoo, että maaseutu toimii tulevaisuuden menestyksen tekijänä. Maaseutu tarjoaa alustan sekä kestävästi hyödynnettäviä resursseja ja ratkaisuja hyvälle elämälle, innovatiivisuudelle, yrittäjyydelle ja kestävälle yhteiskunnalle. Samalla huolehditaan ekosysteemien hyvän tilan säilymisestä ja parantamisesta sekä ilmastonmuutoksen hillitsemisemisestä ja siihen sopeutumisesta, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisesta sekä elinkeinorakenteen uudistamisesta ja monipuolistamisesta.

EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio on tasapainoinen ja kattava. Siihen sisältyvä maaseutusopimus ja maaseutua koskeva EU:n toimintasuunnitelma ovat kannatettavia. Tiedonannossa mainitut toimet ja niiden toteuttaminen vaativat kuitenkin vielä konkretisointia ja lisätietoa komissiolta esimerkiksi toimien suhteesta olemassa olevien EU:n rahastojen toimeenpanoon ja siihen liittyvään hallintoon.

Maaseutuvision neljä toiminta-aluetta – vahvempi, verkottunut, selviytymiskykyinen ja vauras maaseutu.

Suomi korostaa, että sekä maaseutuvision toimeenpanossa että yleisesti maaseutualuiden kehittämisessä on huomioitava jäsenvaltioiden olemassa olevat hyvät toimintamallit.

Yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (CLLD) on tuloksekas kehittämisväline paikallisyhteisöille erilaisilla alueilla ja on tärkeää sen edelleen kehittämisen samoin kuin muiden vastaavien toimintatapojen kehittämisen.

Maaseutualueiden kehityksen kannalta on välttämättömänä, että digitaaliset yhteydet ja maaseutualueiden saavutettavuus saadaan kuntoon. Suomi yhtyy komission näkemykseen, että digitaaliset yhteydet ovat yksi maaseutuvision kulmakivistä ja esimerkiksi nopeat ja toimintavarmat laajakaistayhteydet ovat perusedellytys maaseutualueiden työllisyyden ja elinvoiman lisäämiselle. Digitaalisten yhteyksien toimivuus on ratkaisevaa monipaikkaisuuden ja maaseutualueilla tehtävän etätyön kannalta.

Erityisesti maaseutualueilta löytyy ratkaisuja vihreän siirtymän mahdollistamiseksi. Kestävä maatalous, metsätalous sekä bio- ja kiertotalous edistävät pyrkimystä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa, vesiensuojelua sekä edistävät luonnon monimuotoisuutta samalla kun ne tarjoavat mahdollisuuksia luoda toimeentuloa ja työpaikkoja maaseutualueilla.

Suomi näkee komission tavoin, että maaseutualueiden menestymisen kannalta on tärkeää pitää erilaiset maaseutualueet, kaikki maaseudun asukkaat ja toimijat mukana ja kannustaa niitä kehittymään edelleen. Suomi korostaa erityisesti kokonaiskestävyyttä maaseutualueiden selviytymiskyvyn edistämisessä. Vihreän ja digitaalisen siirtymän on oltava oikeudenmukainen ja on tärkeä muistaa maaseutualueiden sosiaalinen kestävyys taloudellisen ja ympäristökestävyyden ohella. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä eri väestöryhmien yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän mahdollisuuksiensa hyödyntämiseen. Suomi näkee sukupuolten tasa-arvon edistämisen Euroopan maaseutualueilla tärkeänä, jotta maaseutualueet voivat entisestään uudistua ja hyödyntää olemassa olevaa kehittämispotentiaalia.

Suomi katsoo, että maa- ja metsätalous ja kalastus ovat merkittäviä elinkeinoja maaseutualueilla, mutta olemassa oleva kehitys huomioiden Suomi pitää tärkeänä myös muiden maaseutuelinkeinojen monipuolistamista ja uudistamista. Monipuolinen elinkeinorakenne vahvistaa maaseudun elinvoimaisuutta.

Suomi korostaa myös nk. älykästä sopeutumista maaseutualueiden kehityksessä. Alueiden elinvoiman kannalta on tärkeää, että erityisesti väestöltään supistuvat ja ikääntyvät alueet oppivat hallitsemaan muutosta ja etsimään uusia mahdollisuuksia.

EU:n maaseutualueiden toimintasuunnitelma ja sen toimeenpano

Suomi kannattaa komission ehdotusta maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottamisesta.

Suomi katsoo, että komission ehdotus EU:n maaseudun seurantakeskuksesta on kiinnostava, mutta ehdotuksesta tarvitaan lisätietoja, joiden perusteella mm. hallintoa ja rahoitusta koskevia kysymyksiä on mahdollista tarkemmin arvioida. Seurantakeskuksen toiminnassa on tärkeää huomioida olemassa olevat Euroopan maaseutuverkoston hyvät toimintatavat. Komission ehdotus seurantakeskuksesta ei saa johtaa merkittäviin uusiin tiedonkeruuvelvoitteisiin eikä epätarkoituksenmukaiseen hallinnolliseen taakkaan. Olemassa olevaa hallintoa ja tiedonkeruukanavia tulee voida hyödyntää toimeenpanossa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta